

Doğu Akdeniz’de Uluslararası Hukuk, Jeopolitik Rekabet ve Türkiye’nin Stratejik Konumu: Güncel Krizler, Yeni İttifaklar ve Bölgesel Güç Mimarisi

Yavuz KAYA

ÖZ

Bu makale, Doğu Akdeniz’de giderek derinleşen jeopolitik rekabeti uluslararası hukuk, deniz yetki alanları, enerji güvenliği ve büyük güç siyaseti bağlamında bütüncül bir perspektifle analiz etmektedir. Türkiye ile Yunanistan arasındaki Ege ve Doğu Akdeniz merkezli anlaşmazlık, yalnızca iki ülke arasındaki bir ihtilaf olmaktan çıkmış; ABD’nin denge politikası, İsrail–GKRY hattındaki güvenlik iş birliği, Avrupa Birliği’nin selektif hukuk uygulamaları ve Rusya–Çin gibi küresel aktörlerin dolaylı etkileriyle çok katmanlı bir güç mücadelesine dönüşmüştür. Makale, Lozan (1923) ve Paris (1947) Antlaşmalarının açık hükümleri doğrultusunda Yunanistan’ın adaların silahsızlandırılması rejimini ihlal ettiğini; buna karşın AB’nin uluslararası hukuku çifte standartla uygulayarak krizi derinleştirdiğini ortaya koymaktadır. Son dönemde Yunanistan makamlarınca dile getirilen “Ege’yi kapatırız” şeklindeki söylemlerin, askeri kapasite farkları göz önüne alındığında gerçekçi olmayan, bölgesel istikrara zarar veren politik bir blöf niteliğinde olduğu gösterilmektedir. Türkiye’nin askeri caydırıcılığı, enerji koridorlarındaki kilit konumu, çok eksenli dış politikasından kaynaklanan diplomatik esneklik ve uluslararası hukuk açısından güçlü argümanları, onu Doğu Akdeniz güvenlik mimarisinin vazgeçilmez aktörü konumuna taşımaktadır. Çalışma, Türkiye’nin hukuki, diplomatik ve askeri araçları eşzamanlı şekilde kullanarak bölgesel düzenin şekillenmesinde belirleyici bir rol oynayacağını savunmaktadır.

Anahtar Kelimeler:*Doğu Akdeniz, Uluslararası Hukuk, Deniz Yetki Alanları, Münhasır Ekonomik Bölge (MEB), Kıta Sahranlığı, Adaların Silahsızlandırılması, Lozan Antlaşması, Paris Barış Antlaşması, Askerî Caydırıcılık, Enerji Güvenliği, Jeopolitik Rekabet, NATO’nun Güney Kanadı, AB Çifte Standardı, İsrail–GKRY İttifakı, “Ege’yi Kapatırız” Söylemi, Bölgesel Güç Mimarisi, Enerji Koridorları, Psikolojik Caydırıcılık, Çok Eksenli Dış Politika.*

International Law, Geopolitical Competition, and Turkey's Strategic Role in the Eastern Mediterranean: Emerging Conflicts, New Alliances, and Regional Power Architecture

Yavuz KAYA

ABSTRACT

This article provides a comprehensive analysis of the deepening geopolitical competition in the Eastern Mediterranean through the lenses of international law, maritime jurisdiction, energy security, and great power politics. The dispute between Turkey and Greece in the Aegean and Eastern Mediterranean has evolved beyond a bilateral issue into a multilayered strategic struggle shaped by the United States' balancing approach, the Israel–Republic of Cyprus cooperation, the European Union's selective application of legal norms, and the indirect influence of major powers such as Russia and China. Based on the explicit provisions of the Lausanne (1923) and Paris (1947) Treaties, the study demonstrates that Greece has violated its obligations regarding the demilitarized status of the Eastern Aegean islands, while the European Union's double-standard practices have contributed to regional instability. The recent Greek rhetoric suggesting that “Greece may close the Aegean Sea” constitutes a politically motivated bluff incompatible with military realities and potentially harmful to regional security. Turkey's military deterrence capability, its pivotal role in regional energy corridors, its multi-vector foreign policy, and its strong legal positioning render it an indispensable actor within the emerging Eastern Mediterranean security architecture. The article concludes that Turkey will remain a decisive force in shaping the regional order by simultaneously deploying legal, diplomatic, and military instruments.

Keywords: *Eastern Mediterranean; International Law; Maritime Jurisdiction Zones; Exclusive Economic Zone (EEZ); Continental Shelf; Demilitarization of Islands; Treaty of Lausanne; Paris Peace Treaty; Military Deterrence; Energy Security; Geopolitical Competition; NATO's Southern Flank; EU Double Standards; Israel–Cyprus Alliance; “We May Close the Aegean” Statement; Regional Power Architecture; Energy Corridors; Psychological Deterrence; Multi-vector Foreign Policy.*

BÖLÜM 1 — GİRİŞ: DOĞU AKDENİZ’DE YENİ GÜÇ MİMARİSİNİN DOĞUŞU

Doğu Akdeniz, son on yılda uluslararası sistemde giderek derinleşen bir kırılmanın merkezine yerleşmiş; enerji güvenliği, askeri yığınaklanma, deniz yetki alanları, uluslararası hukuk ve büyük güç rekabetinin kesiştiği karmaşık bir jeopolitik laboratuvar hâline gelmiştir. Bölgenin yapısal dönüşümü, yalnızca Türkiye ile Yunanistan arasındaki tarihsel ve hukuki ihtilaflarla sınırlı değildir; aksine, ABD’nin değişen küresel pozisyonu, İsrail’in güvenlik odaklı stratejik açılımları, Avrupa Birliği’nin krizlerle şekillenen politik yaklaşımı ve bölgedeki enerji projelerinin giderek karmaşıkleşan yapısı, Doğu Akdeniz’i yeni bir uluslararası güç mimarisinin odağına taşımıştır.

Bu yeni mimaride Türkiye, hem coğrafi konumu hem askeri kapasitesi hem de çok boyutlu dış politika hamleleri nedeniyle “dengeleyici güç” işlevini üstlenirken; Yunanistan, adaların silahsızlandırılması yükümlülüklerini açık biçimde ihlal ederek bölgedeki gerilimi tırmandıran bir strateji izlemektedir. Son dönemde Atina’nın kullandığı yüksek perdeden söylemler—özellikle “*Gerekirse Ege’yi kapatırız*” ifadesi—uluslararası hukuk bağlamında **güç kullanma tehdidi** niteliği taşımakta ve bölgedeki statükoyu sorgulayan bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Bu tür söylemler, yalnızca uluslararası hukuk açısından sorunlu olmakla kalmamakta, NATO içinde ittifak bütünlüğünü zedeleyici bir etki de doğurmaktadır.

Bölgedeki gerginliğin artmasına paralel olarak ABD’nin stratejik yöneliminde de belirgin bir değişim gözlenmektedir. Donald Trump’ın yeniden sertleşen söylemi, ABD dış politikasının enerji güvenliği ve askeri rekabet eksenine doğru yeniden yapılandığını göstermektedir. Washington, bir yandan Avrupa’nın Rus gazına bağımlılığını azaltmaya çalışırken diğer yandan Doğu Akdeniz’deki müttefikleri üzerinden Türkiye’yi çevrelemeye çalışan politikalar izlemektedir. Bununla birlikte, ABD’nin bölgedeki çıkarlarının uzun vadede Türkiye’yi dışlayacak bir yapıda sürdürülebilir olmadığı da açıktır. Ankara’nın jeostratejik konumu, enerji geçiş koridorları ve NATO içindeki askeri ağırlığı, ABD’nin Türkiye’siz bir Doğu Akdeniz stratejisinin mümkün olmadığını göstermektedir.

İsrail’in son yıllarda Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) ile geliştirdiği yakın askeri ve enerji iş birliği de Doğu Akdeniz denklemini dönüştüren önemli faktörlerden biridir. Kıbrıs üzerinden Avrupa’ya uzanmayı hedefleyen enerji projeleri, yalnızca ekonomik bir tercih olmaktan çıkmış; İsrail’in bölgesel güvenlik mimarisini yeniden tasarlama girişiminin parçası hâline gelmiştir. Bu durum, Türkiye’nin hem enerji yolları hem de askeri stratejik denge açısından daha merkezi bir konuma yerleşmesine sebep olmaktadır. GKRY–İsrail–Yunanistan üçlüsünün düzenlediği tatbikatlar, radar ve erken uyarı sistemleri, Doğu Akdeniz’deki güç rekabetinin yalnızca bölgesel değil küresel sonuçlar yaratabileceğini göstermektedir.

Bu tabloya Avrupa Birliği’nin bölünmüş ve çoğu zaman çelişkili yaklaşımı eklenince, Doğu Akdeniz’deki kriz alanlarının çözüm yerine daha da derinleştiği görülmektedir. AB, bir yandan normatif bir aktör olarak uluslararası hukuk vurgusu yaparken, diğer yandan Yunanistan ve GKRY’nin pozisyonlarını koşulsuz biçimde destekleyerek bölgedeki tansiyonun düşürülmesini zorlaştırmaktadır. Enerji krizi ve güvenlik kaygıları nedeniyle AB’nin Türkiye

ile iş birliği yapma zarureti her geçen gün belirginleşirken, Avrupa'nın politik tutumundaki bu çelişki, bölgesel dengeyi kırılğan hâle getirmektedir.

Tüm bu gelişmeler ışığında Doğu Akdeniz'de ortaya çıkan yeni gerçeklik şudur: **Bölge, artık yalnızca iki ülke arasındaki egemenlik ihtilaflarının alanı değil; küresel güç rekabetinin yeni cephelerinden biridir.** Bu bağlamda adaların silahsızlandırılması meselesi, salt teknik bir hukuk tartışması olmaktan çıkmış; ABD, İsrail, AB ve bölgedeki enerji jeopolitiği ile doğrudan ilişkili stratejik bir düğüm noktası hâline gelmiştir. Yunanistan'ın uluslararası hukukla bağdaşmayan askerî faaliyetleri, yalnızca Türkiye'nin güvenliğini değil, bölgedeki genel istikrarı tehdit etmektedir. Türkiye'nin bu çerçevede geliştirdiği karşı diplomatik ve askerî hamleler, yalnızca ulusal çıkarlarını değil, aynı zamanda Doğu Akdeniz'de çok taraflı bir güç dengesi kurma çabasını yansıtmaktadır.

Bu makalenin amacı, söz konusu karmaşık yapıyı uluslararası hukuk, jeopolitik analiz ve güç politikası perspektiflerinden sistematik bir şekilde incelemek; adaların silahsızlandırılması yükümlülüklerinin hukuki niteliğini, Yunanistan'ın tehdit söylemlerinin uluslararası hukuk açısından değerlendirilmesini, ABD ve İsrail'in bölgedeki yeni stratejik pozisyonlanmalarını ve Avrupa Birliği'nin politik reflekslerini bütünlüklü bir çerçeve içinde analiz etmektir.

BÖLÜM 2 — ULUSLARARASI HUKUK ÇERÇEVESİNDE ADALARIN SİLAHSIZLANDIRILMASI: LOZAN VE PARİS ANTLAŞMALARININ BAĞLAYICILIĞI

Doğu Ege adalarının ve Oniki Ada'nın hukuki statüsü, uluslararası hukukun en teknik ve en açık düzenlemelerinden birini oluşturmaya rağmen, Yunanistan'ın günümüzde izlediği siyaset, bu açık normatif çerçevenin sistematik biçimde ihlal edildiğini göstermektedir. Lozan Barış Antlaşması (1923) ve Paris Barış Antlaşması (1947), adaların **silahsızlandırılmış statüde** olmasını öngören hükümler içerir ve bu hükümler yalnızca tarihsel bağlamda değil, bugün de yürürlükte olan, bağlayıcı ve *erga omnes* niteliği taşıyan düzenlemelerdir. Bu nedenle, silahsızlandırma yükümlülüğü yalnızca Türkiye'ye karşı değil, bütün uluslararası toplumun hukuk düzenine karşı verilen bir taahhüttür.

2.1. Lozan Antlaşması'nın Getirdiği Yükümlülükler

Lozan Barış Antlaşması'nın 12, 13 ve 14. maddeleri, Doğu Ege adalarının hukuki statüsünü ayrıntılı biçimde düzenlemiş; adaların Yunanistan'a devri açık şekilde silahsızlandırma koşuluna bağlanmıştır. Özellikle **13. madde**, Yunanistan'ın Midilli, Sakız, Sisam ve Nikarya adalarında askerî birlik bulundurmamasını ve tahkimat yapmamasını zorunlu kılar:

“Yunan Hükümeti söz konusu adalarda hiçbir deniz üssü ve hiçbir istihkâm kurmayacaktır.”

Bu hüküm, aynı zamanda Türkiye'ye karşı bir güvenlik garantisidir. Antlaşma sistemi, Ege'deki güç dengesini korumak amacıyla Yunanistan'ın adaları *silahsızlandırılmış statüde* tutmasını öngörmüş; aksi hâlde bölgede kalıcı bir askerî tehdit ortaya çıkacağını kabul etmiştir.

Yunanistan'ın 1960'lı yıllardan itibaren adalarda askerî yığınaklanmayı artırması, antlaşmanın ihlali olarak değerlendirilmiş; Türk Dışişleri Bakanlığı çeşitli tarihlerde nota ve protesto vermiştir. Uluslararası hukuk literatüründe de (Cassese, Shaw, Oppenheim) silahsızlandırma hükümlerinin **territorial servitude** niteliğinde olduğu; taraf devletin bu yükümlülüğe tek taraflı olarak son veremeyeceği kabul edilir. Dolayısıyla Atina'nın “defansif amaçlı silahlandırıyoruz” savunması hukuken geçerli değildir.

2.2. Paris Antlaşması (1947) ve Oniki Ada'nın “Tam Silahsızlandırılmış Statüsü”

Paris Barış Antlaşması ile Oniki Ada'nın egemenliği İtalya'dan Yunanistan'a devredilmiş; ancak bu devir **şartsız değil**, çok net bir güvenlik rejimiyle tanımlanmıştır. Antlaşmanın 14(2). maddesi:

“Söz konusu adalar sürekli olarak silahsızlandırılmış kalacaktır.”

Bu ifade, Lozan'daki düzenlemelere kıyasla daha da serttir. “Sürekli” ibaresi, süreklilik arz eden bir yükümlülüğü, yani *perpetual demilitarization* rejimini ifade eder. Bu düzenleme, yalnızca Türkiye için değil, bütün bölge devletleri için güvenlik mekanizması olarak tasarlanmıştır.

Burada çok kritik bir hukuki nokta vardır: **Türkiye Paris Antlaşması'na taraf değildir, ancak antlaşmanın yarattığı statü Türkiye lehine üçüncü devlet hakkı doğurur.** Bir başka ifadeyle, Yunanistan adaları silahlandırarak yalnızca ABD ve İngiltere gibi antlaşma taraflarına değil, Türkiye'ye karşı da antlaşmayı ihlal etmektedir.

Uluslararası hukukta buna *interested third party rights* denir ve doktrinde “statü antlaşmaları” olarak bilinen rejimler (ör. Boğazlar sözleşmesi, Antarktika rejimi) üçüncü devletlere karşı da bağlayıcıdır.

2.3. Yunanistan'ın Hukuki Savunmaları Neden Geçersiz?

Yunanistan üç temel argümanı öne sürmektedir:

(A) “Türkiye tehdit ettiği için silahlandırıyoruz.”

Bu sav, uluslararası hukukta **self-defense** (meşru müdafaa) kapsamında değerlendirilemez. Çünkü:

- Meşru müdafaa ancak **silahlı saldırı** gerçekleştiğinde mümkündür.
- Türkiye'nin herhangi bir fiili saldırısı yoktur.
- Meşru müdafaa, *sürekli* ve *kalıcı* askerî yığınaklamayı meşru kılmaz.

Dolayısıyla silahsızlandırma rejimini ihlal eden sistematik bir militarizasyon, **jus ad bellum** açısından geçersizdir.

(B) “Silahsızlandırma hükümleri artık geçerli değildir.”

Uluslararası hukukta bir antlaşmanın hükümlerinin kendiliğinden ortadan kalktığı düşünülemez. Bunun için:

- Taraf devletlerin ortak kararı,
- Yeni bir antlaşma,
- Rebus sic stantibus (koşulların köklü değişimi) gibi şartlardan biri gerekir.

Hiçbiri mevcut değildir. Ayrıca “koşullar değişti” savı, uluslararası hukukta çok sınırlı geçerliliğe sahiptir ve güvenlik rejimlerinde uygulanmaz.

(C) “Türkiye Paris Antlaşması’na taraf değil, dolayısıyla hükümler onu bağlamaz.”

Bu iddia teknik olarak dahi hatalıdır. Çünkü:

- Paris Antlaşması **statü antlaşmasıdır**,
- Üçüncü devletlere erga omnes yükümlülük doğurur,
- Devredilen adaların statüsü Türkiye lehine şekillenmiştir.

Bu nedenle hukuken geçerliliği yoktur.

2.4. Türkiye’nin Uluslararası Hukuktan Kaynaklanan Hakları

Türkiye’nin bu çerçevede üç temel hakkı doğmaktadır:

(1) Protesto ve Notifikasyon Hakkı

Antlaşmanın ihlal edildiği yönünde uluslararası topluma bildirim yapma hakkıdır.

(2) Karşı Tedbir (Countermeasures) Hakkı

Silahlı olmayan, ancak hukuka uygun baskı araçlarıdır. Örneğin:

- Adaların statüsü tartışmasını uluslararası yargıya taşıma
- İkili askeri faaliyetleri sınırlama
- Sahadaki dengeyi sağlayacak politika geliştirme

(3) Ege’de Egemenlik Yetkilerini Genişletme Hakkı

Burada çok kritik bir husus vardır:

Yunanistan adaları silahlandırarak Lozan’daki koşullu egemenliği ihlal etmektedir.

Bu görüş bazı uluslararası hukukçular tarafından şöyle formüle edilir:

"Conditionally transferred sovereignty can revert if the condition is fundamentally breached."

(Şartlı devredilen egemenlik, şart ihlal edildiğinde tartışmaya açılabilir.)

Bu nedenle Türkiye'nin diplomatik pozisyonu son derece sağlamdır.

2.5. Yunanistan'ın "Ege'yi Kapatırız" Söyleminin Hukuki Niteliği

"Ege'yi kapatırız" ifadesi, uluslararası hukuka göre **açık güç kullanma tehdididir**. BM Şartı'nın 2(4). maddesi:

"Devletler uluslararası ilişkilerinde güç kullanma veya güç kullanma tehdidinde başvuramaz."

Bu hükme göre:

- Bir deniz alanını kapatmak, **zor kullanma tehdidi** olarak sınıflandırılır.
- Ayrıca Ege Denizi uluslararası su yolu niteliği taşıdığı için hiçbir devlet tarafından tek taraflı olarak kapatılamaz.
- NATO müttefiki olan bir devletin bunu ilan etmesi, ittifak hukukunda da "düşmanca eylem" kategorisine girer.

Dolayısıyla Yunanistan'ın söylemi, hem uluslararası hukuk hem de NATO hukuku açısından **yasadışıdır**.

2.6. Sonuç: Silahsızlandırma Rejimi Müzakere Edilemez, İhlal Edilemez, Değiştirilemez

Bu bölümün çıktısı şudur:

- Silahsızlandırma açık ve bağlayıcı bir yükümlülüktür.
- Yunanistan'ın mevcut uygulamaları **açık ihlaldir**.
- Türkiye'nin diplomatik, hukuki ve askerî açıdan güçlü argümanları vardır.
- Yunanistan'ın "savunma amaçlı silahlandırma" tezi bilimsel olarak çökmüştür.
- Paris Antlaşması Türkiye'ye **üçüncü devlet statüsünde doğrudan hak** kazandırmaktadır.

Bu nedenle mesele salt politik değil, hukuken çok güçlü bir zemine sahiptir.

BÖLÜM 3 — YUNANİSTAN'IN SERT SÖYLEMLERİ VE "EGE'Yİ KAPATIRIZ" TEHDİDİNİN JEOPOLİTİK ANALİZİ

Yunanistan'ın son dönemde giderek yükselen ve zaman zaman agresif bir tona bürünen söylemi, Doğu Akdeniz ve Ege'deki güç dengelerinin kırılgan yapısını daha da zedeleyen bir etki yaratmaktadır. Atina'nın üst düzey yetkililerinin kullandığı "*Gerekirse Ege'yi kapatırız*" ifadesi, uluslararası hukuk açısından açık güç kullanma tehdidi niteliği taşıdığı gibi, jeopolitik açıdan da herhangi bir rasyonel stratejik temele dayanmamaktadır. Bu söylem, yalnızca

Türkiye'ye karşı değil, ABD başta olmak üzere tüm NATO üyelerine ve uluslararası deniz ticareti normlarına meydan okuma anlamına gelir. Bu nedenle Yunanistan'ın açıklamaları, hem hukuki hem askeri hem de diplomatik açıdan çok boyutlu bir analiz gerektirir.

3.1. Ege Denizi'nin Jeopolitik Niteliği ve Kritik Koridorlar

Ege Denizi, yalnızca iki ülke arasında paylaşılan bir su alanı değildir; Avrupa, Balkanlar, Akdeniz ve Karadeniz arasında uzanan uluslararası bir stratejik geçittir. Bu geçit:

- NATO'nun Akdeniz Filosu için ikmal hattıdır,
- Avrupa-Asya deniz ticareti açısından kritik bir arterdir,
- Montreux rejimi nedeniyle Karadeniz girişiyle stratejik bağlantı kurar.

Bu nedenle Ege'nin "kapatılması" söylemi, yalnızca Türkiye'ye değil, NATO'nun bütün askerî hareketliliğine doğrudan bir tehdittir. Bu durum, Yunanistan'ın söyleminin aslında **kendi müttefikleriyle dahi uyumsuz** olduğunu göstermektedir.

3.2. Yunanistan'ın Askerî Kapasitesi ve Stratejik Gerçeklik

Yunanistan'ın söylemini askeri kapasite açısından değerlendirmek, bu tehdidin rasyonel olmadığını gösterir. Yunanistan:

- Nüfus ve bütçe açısından sınırlı bir askeri kapasiteye sahiptir,
- Ekonomik kırılganlığı nedeniyle sürdürülebilir askerî operasyon kabiliyeti zayıftır,
- Deniz kuvvetleri modernleşmekle birlikte Türkiye'nin Mavi Vatan doktrini karşısında yetersizdir,
- En önemli hava gücü (F-16 Blok 52+) Türkiye'nin F-16 Blok 70 modernizasyonu ve TFX/KAAN gibi projeler karşısında uzun vadede rekabet edemeyecektir.

Dolayısıyla **askeri gerçeklik**, Yunanistan'ın söylemlerinin retorik düzeyde kaldığını göstermektedir.

3.3. NATO Bağlamında Değerlendirme: İttifak İçi Kriz Riski

Yunanistan'ın söylemi NATO açısından da ciddi bir sorundur. Çünkü:

1. **Bir NATO üyesinin diğerine açık tehdit yöneltmesi**, İttifak'ın dayanışma ilkesiyle bağdaşmaz.
2. NATO'nun Türkiye'nin güvenlik ihtiyaçlarını göz ardı eden hiçbir politika geliştirmesi mümkün değildir.
3. ABD'nin, özellikle deniz geçiş serbestisi (Freedom of Navigation) konusundaki hassasiyeti, Yunanistan'ın söylemleriyle çatışır.

Bu nedenle Washington'un resmî söylem düzeyinde Atina'yı desteklese bile, Ege'nin kapatılması gibi bir girişime **asla izin vermeyeceği** açıktır.

3.4. “Ege’yi Kapatırız” Söyleminin İç Politikaya Yönelik Boyutu

Yunanistan’daki ekonomik krizler, yüksek işsizlik oranları ve siyasi kutuplaşma, iktidarların milliyetçi refleksleri tetikleyici söylemler üretmesini kolaylaştırmaktadır. Dolayısıyla bu açıklamalar:

- İç politikaya yönelik güç gösterisi,
- Kamuoyunun dikkatini ekonomik sorunlardan uzaklaştırma çabası,
- “Dış tehdit” algısı oluşturarak siyasi meşruiyet yaratma girişimidir.

Özellikle seçim dönemlerinde Atina’nın söylem sertliğinin arttığı bir gerçektir. Ancak bu artış, uluslararası hukukta ve sahada bir karşılık yaratmaz; yalnızca retorik bir mobilizasyon aracıdır.

3.5. Deniz Yetki Alanları Sorunu ve Ege’nin Kapalı Deniz Olmayan Statüsü

Yunanistan’ın “kapatırız” söyleminin hukuken geçersiz olmasının temel nedeni, Ege’nin **uluslararası bir su yolu** niteliği taşımasıdır. Ege:

- Tamamen Yunan iç denizi değildir,
- Kıyıdaş devletlerin hakları uluslararası hukuka tabidir,
- Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (UNCLOS) uyarınca keyfî şekilde sınırlandırılmaz.

Hatta Türkiye UNCLOS’a taraf olmasa bile, geçiş serbestisi *uluslararası teamül hukuku* niteliği taşıdığı için bağlayıcıdır. Yunanistan’ın Ege’yi kapatması ise:

- Denizcilik güvenliğini ihlal eder,
- NATO’nun askeri geçişini engeller,
- BM Şartı’na göre güç kullanma tehdidi sayılır.

Bu nedenle söylem pratik anlam taşımamaktadır.

3.6. Yunanistan’ın Statükoyu Değiştirme Çabası ve Caydırıcılık Sorunu

Yunanistan, son on yıldır:

- AB desteğini arkasına alarak,
- ABD’nin bölgedeki varlığını fırsat görerek,
- GKRY ile üçlü güvenlik hattı oluşturarak,

statükoyu kendi lehine değiştirmeye çalışmaktadır. Ancak bu çaba, **Türkiye’nin kara, hava ve deniz kuvvetlerindeki caydırıcılığı** ile sınırlanmaktadır.

Türkiye'nin güçlü olduğu alanlar:

- Dünyanın en gelişmiş SİHA doktrinlerinden biri,
- Mavi Vatan deniz konsepti,
- Akdeniz'de aktif askeri varlık,
- Karadeniz ve Libya hattında genişletilmiş nüfuz,
- Enerji güvenliği merkezi olma potansiyeli.

Bu nedenle Yunanistan'ın statükoyu fiilen değiştirme kapasitesi yoktur.

3.7. ABD ve İsrail ile Kurulan Güvenlik İttifakının Arka Planı

Yunanistan'ın söylemi, doğrudan ABD ve İsrail ile kurduğu yeni eksenin bir yansımasıdır.

- ABD'nin Dedeoğlu'na yaptığı yığınak,
- İsrail'in GKRY üzerinden oluşturduğu radar ve erken uyarı sistemi,
- Fransa'nın Yunanistan ile imzaladığı savunma anlaşmaları,

Atina'ya geçici bir özgüven sağlamaktadır. Ancak bu ittifakların hiçbirisi, Yunanistan'ın Türkiye'ye karşı "stratejik özerklik" elde etmesini mümkün kılmaz. Çünkü:

- ABD, Türkiye'siz bir Doğu Akdeniz güvenlik sistemi kuramaz,
- İsrail'in Türkiye'ye karşı uzun vadeli bir bloklama politikası sürdürülebilir değildir,
- AB, enerji krizi nedeniyle Türkiye ile iş birliğini zorunlu görmektedir.

Dolayısıyla Atina'nın "sert söylemi", yapısal bir güç dönüşümüne değil, geçici jeopolitik fırsatlara dayanmaktadır.

3.8. Neden Bu Söylem Sürdürülebilir Değil?

Yunanistan'ın stratejisi üç nedenle sürdürülebilir değildir:

(1) Jeopolitik Gerçeklik

Türkiye'nin jeostratejik konumu, Ege ve Akdeniz'in kilit aktörü olmasını kaçınılmaz kılar.

(2) Askerî Kapasite Farkı

Türkiye ile Yunanistan arasındaki asimetrik güç farkı her geçen yıl açılmaktadır.

(3) Uluslararası Hukukun Açık Hükümleri

Ege'nin kapatılması:

- Hukuken yasadışıdır,
- Teamül hukukuna aykırıdır,

- NATO'nun kurumsal bütünlüğünü bozar.

Bu nedenle söylem, Atina'nın kendi kamuoyunu konsolide etmeye yönelik kısa ömürlü bir retoriktir.

BÖLÜM 4 — ABD'NİN YENİ STRATEJİSİ, TRUMP'IN SERT DİLİ VE TÜRKİYE–YUNANİSTAN DENGELERİNE ETKİSİ

Doğu Akdeniz'deki güç mücadelesinin yalnızca bölgesel bir rekabet olmadığı, aksine ABD'nin küresel konumlanmasındaki dönüşümün bir yansıması hâline geldiği son yıllarda giderek daha görünür olmuştur. Washington'ın bölgedeki politik hamleleri, enerji arz güvenliği, Rusya'nın sınırlandırılması, Çin'in Akdeniz'de artan varlığı ve NATO içindeki yeniden yapılanma süreçleri gibi çok katmanlı hedeflere dayanır. Donald Trump'ın yeniden etkisini hissettiren sert söylemi ise ABD dış politikasına realist, pazarlıkçı ve güç temelli bir yön kazandırmakta; Türkiye ve Yunanistan arasındaki dengeleri doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda ABD'nin Doğu Akdeniz'de uyguladığı strateji hem bölgesel rekabeti keskinleştirmekte hem de Türkiye'nin jeopolitik önemini daha görünür kılmaktadır.

4.1. ABD'nin Doğu Akdeniz'e Bakışında Paradigma Değişimi

ABD uzun yıllar boyunca Doğu Akdeniz'de düşük yoğunluklu bir angajman politikası yürütmüş; Türkiye ve Yunanistan arasındaki dengeyi korumaya çalışmıştır. Ancak 2010 sonrası üç kritik değişken, Washington'ın bölgeye yönelik algısını kökten dönüştürmüştür:

1. **Rusya'nın Suriye müdahalesi (2015)** ile Doğu Akdeniz'de kalıcı askeri varlık elde etmesi,
2. **Avrupa'nın Rus gazına bağımlılığının artması,**
3. **Bölgedeki doğal gaz rezervlerinin stratejik öneminin yükselmesi.**

Bu üç unsur, ABD'nin Doğu Akdeniz'i bir enerji koridoru, bir güvenlik sahası ve bir NATO cephesi olarak yeniden tanımlamasına yol açmıştır. Bu bağlamda Washington'ın temel hedefi, Avrupa enerji güvenliğini çeşitlendirmek, Rusya'yı çevrelemek ve Çin'in Akdeniz'deki nüfuzunu sınırlamaktır.

4.2. Trump'ın Sert Dili: Agresif Realizmin Geri Dönüşü

Trump'ın dış politika yaklaşımı, klasik Amerikan liberal-kural temelli diplomasi geleneğinden önemli ölçüde kopar. Trump'ın söylemi üç temel esasa dayanır:

- **Güç Temelli Diplomasi (Power Politics)**
- **Pazarlık ve baskı unsurlarıyla şekillenen Realpolitik**
- **NATO müttefikleri üzerinde mali-politik baskı kurma stratejisi**

Bu yaklaşım, Doğu Akdeniz'de özellikle Yunanistan'ın beklentilerini artıran, Türkiye'nin ise kendi özerk stratejik hamlelerini hızlandırmasına yol açan bir etki yaratmıştır.

Trump'ın yaklaşımında dikkat çekici olan nokta şudur:

Trump, ABD çıkarlarını önceleyen pragmatik bir çizgi izler; NATO içi dengeleri korumak adına Türkiye ile ilişkileri tamamen koparmayı hiçbir zaman tercih etmez.

Dolayısıyla Atina'nın zaman zaman Washington'dan "koşulsuz destek" beklentisi, Trump'ın gerçekçi ve çıkar merkezli yaklaşımıyla uyumsuzdur.

4.3. ABD–Yunanistan Yakınlaşması: Gerçek mi, Abartı mı?

Son yıllarda ABD'nin Dedeagaç'a yaptığı askeri yığınak, Atina'da ABD'nin "Türkiye'ye karşı açık destek verdiği" algısını yaratmıştır. Ancak bu algının stratejik zemini sınırlıdır.

ABD'nin Yunanistan'la yakınlaşmasının başlıca nedenleri:

- Rusya'yı çevrelemek için Balkanlar ve Doğu Avrupa'ya açılan lojistik hatları güvence altına almak,
- Karadeniz'e yakın bir askeri üs elde etmek,
- NATO'nun doğu kanadını güçlendirmek.

Burada kritik nokta şudur:

ABD, Yunanistan'ı Türkiye'nin alternatifi olarak değil, Rusya'ya karşı taktik bir lojistik merkez olarak konumlandırmaktadır.

Dolayısıyla Washington'ın Atina'ya verdiği destek, Türkiye'ye karşı uzun vadeli bir stratejik tercih anlamına gelmez.

4.4. Türkiye ABD İçin Neden Vazgeçilmezdir?

Trump, Obama ve Biden dönemleri dahil tüm Amerikan dış politikası incelendiğinde, Türkiye'nin dört nedenle vazgeçilmez olduğu görülür:

(1) Jeopolitik Konum

Türkiye, Karadeniz, Kafkasya, Orta Doğu ve Balkanlar arasında bir jeostratejik kilitler.

(2) NATO İçindeki Askerî Kapasite

Türk Silahlı Kuvvetleri, NATO'nun ABD'den sonraki en büyük askeri gücüdür.

(3) Enerji Geçiş Koridoru

TANAP, BTC, TürkAkım gibi hatlar, Avrupa'nın enerji güvenliği için kritiktir.

(4) Bölgesel Etki Alanı

Suriye, Libya, Kafkasya ve Karadeniz’de Türkiye’nin oyun kurucu rolü ABD tarafından vazgeçilmez görülmektedir. Bu nedenle ABD’nin Türkiye’yi Yunanistan lehine tamamen dışlaması gerçekçi değildir.

4.5. ABD’nin Yeni Yaklaşımının Yunanistan Üzerindeki Yanıltıcı Etkisi

ABD’nin zaman zaman Atina’ya destek veren söylemleri, Yunanistan’da iki yanıltıcı algı oluşturmuştur:

1. **“ABD bizim arkamızda, Türkiye’ye karşı sertleşebiliriz.”**
2. **“ABD, Doğu Akdeniz’de Yunanistan liderliğinde yeni bir güvenlik eksenini kuruyor.”**

Ancak bu iki algı da gerçekçi değildir. Çünkü:

- ABD, Türkiye’nin askeri caydırıcılığının farkındadır,
- Ege’nin kapatılması gibi bir girişimi desteklemez,
- Enerji projelerinin Türkiye’siz sürdürülebilir olmadığını bilir.

Bu nedenle ABD’nin Atina’ya verdiği desteğin sınırı son derece belirgindir.

4.6. Trump’ın Stratejisinin Türkiye–Yunanistan Dengelerine Etkisi

Trump döneminde iki önemli eğilim belirginleşmiştir:

(A) Yunanistan Üzerinde “Aşırı Güven” Etkisi

Atina, ABD’nin sert söylemini kendi lehine yorumlamaktadır. Ancak bu, Yunanistan’ın bölgesel gerçekliği yanlış okumasına yol açmaktadır.

(B) Türkiye’nin Stratejik Özerkliğini Artırması

Trump’ın belirsizlik içeren yaklaşımı, Türkiye’yi:

- Yerli savunma sanayisini güçlendirmeye,
- Mavi Vatan doktrinini genişletmeye,
- Rusya ve bölgesel aktörlerle çok yönlü ilişkiler kurmaya,
- İsrail ile ilişkileri yeniden kalibre etmeye,

yönelmiştir. Bu durum, ABD’nin bölgedeki ağırlığını azaltmamış olsa da, Türkiye’nin **çok eksenli dış politika kapasitesini artırmıştır**.

4.7. ABD Stratejisinin Ege ve Doğu Akdeniz’deki Sonuçları

ABD’nin bölgedeki yeni konumunun üç somut sonucu vardır:

1. Ege’de Kalıcı Gerilim Potansiyeli

Washington’ın zaman zaman Atina’yı cesaretlendiren söylemleri, Yunanistan’ın silahsızlandırma yükümlülüklerini ihlal etmesini fiilen teşvik etmektedir.

2. Türkiye’nin Güç Merkezli Denge Kurması

Türkiye, Mavi Vatan konsepti, SIHA gücü, deniz devriyeleri ve bölgesel ittifaklarla dengeleyici aktör rolünü pekiştirmektedir.

3. ABD için İki Tarafı da Kaybetmeme Çabası

ABD, Yunanistan’ı Rusya’ya karşı, Türkiye’yi ise Orta Doğu ve Karadeniz dengelerinde tutmak zorundadır. Bu nedenle Washington’ın politikası çoğu zaman “denge siyaseti” görünümündedir.

4.8. Sonuç: ABD’nin Stratejik Öncelikleri, Yunanistan’ın Retoriğini Beslese de Gerçekçi Kılmaz

ABD’nin Doğu Akdeniz’de artan varlığı, Yunanistan’ın diplomatik özgüvenini geçici olarak artırsa da, askeri gerçeklik ve uzun vadeli stratejik çıkarlar Türkiye’nin bölgedeki vazgeçilmez konumunu koruduğunu göstermektedir. Trump’ın sert dili ise retorik düzeyde Yunanistan’ı cesaretlendirse de, fiili olarak Atina’nın Türkiye’ye karşı riskli adımlar atmasına izin verecek bir stratejik zemine sahip değildir.

BÖLÜM 5 — İSRAİL–GKRY YAKINLAŞMASI, BÖLGESEL GÜVENLİK MİMARİSİNE ETKİSİ VE TÜRKİYE’NİN KONUMU

Doğu Akdeniz’de son yıllarda oluşan en dikkat çekici jeopolitik gelişmelerden biri, İsrail ile Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) arasındaki askeri, enerji ve istihbarat iş birliğinin hızla derinleşmesidir. Bu yakınlaşma, bölgedeki güç dengelerini doğrudan etkilemekte olup, Türkiye’nin stratejik çıkarlarını yakından ilgilendirmektedir. İsrail–GKRY hattının ortaya çıkışında enerji kaynaklarının keşfi, bölgesel güvenlik kaygıları, İran ve Lübnan üzerinden şekillenen yeni tehdit algıları gibi unsurlar belirleyici olmakla birlikte, bu ittifakın uzun vadede sürdürülebilirliği tartışmalı bir görünüm arz etmektedir. Bu bölüm, söz konusu yakınlaşmanın nedenlerini, kapsamını, aktörlerini ve Türkiye açısından anlamını analitik bir çerçevede incelemektedir.

5.1. Yakınlaşmanın Temel Dinamikleri: Enerji, Güvenlik ve Jeopolitik Kazanımlar

İsrail’in 2009 sonrası Leviathan ve Tamar sahalarında büyük doğal gaz rezervleri keşfetmesi, ülkenin enerji güvenliği politikasında köklü bir dönüşüm yaratmıştır. Bu dönüşüm üç temel hedefe dayanır:

1. **Enerji ihracatında güvenilir bir rota oluşturmak,**
2. **Bölgesel ittifaklar ile güvenlik çevresi (security perimeter) inşa etmek,**
3. **Doğu Akdeniz’de “dengeleyici devlet” rolünü üstlenmek.**

Bu bağlamda GKRY, İsrail açısından hem jeostratejik bir ortak hem de enerji projelerinin kara ve deniz geçişinde “düşük maliyetli” bir seçenek olarak öne çıkmıştır. İsrail’in GKRY ile kurduğu ilişkinin temel avantajları:

- AB’ye ulaşan bir enerji koridoru vaadi,
- Doğu Akdeniz’de üçlü askeri tatbikat imkânı (İsrail–GKRY–Yunanistan),
- Radar, erken uyarı ve istihbarat paylaşımı altyapısı,
- ABD ve Fransa’nın da dahil olduğu bölgesel koalisyon ortamı.

Bu çerçeve, İsrail için güvenlik ve enerji odaklı pragmatik bir ortaklık alanı yaratmıştır.

5.2. Askerî Boyut: Doğu Akdeniz’de Yeni Bir Üs Ağı ve Erken Uyarı Hattı

İsrail–GKRY hattının en kritik ve Türkiye açısından en dikkat çekici yönü askeri iş birliğidir. Bu iş birliği üç temel yapı üzerinde yükselmektedir:

(1) Ortak Askerî Tatbikatlar

Son yıllarda ICON, Nemesis ve Onisilos gibi tatbikatlarda İsrail özel kuvvetleri, GKRY birlikleri ve zaman zaman Yunan kuvvetleri ortak operasyon kabiliyeti geliştirmektedir. Bu tatbikatlarda:

- SİHA karşı tedbirleri,
- Denizaltı tespiti,
- Hava–kara müşterek operasyonları,
- Elektronik harp uygulamaları

ön plandadır.

(2) Radar ve Erken Uyarı Sistemleri

GKRY, İsrail’in Doğu Akdeniz’deki en geniş radar izleme ağını kurmasına izin vermiş; bu ağ İsrail’in savunma doktrininde “Safe Horizon Layer” olarak anılan bölgesel erken uyarı sisteminin parçası hâline gelmiştir. Bu sistem:

- Türkiye’nin Doğu Akdeniz’deki hareketliliğini,
- Lübnan ve Suriye hava sahalarındaki dinamikleri,
- İran bağlantılı unsurların deniz faaliyetlerini

yakından izlemeye imkân tanımaktadır.

(3) İHA/SİHA ve İstihbarat İş Birliği

GKRY, İsrail’den Hermes ve Heron sistemleri satın almakta; aynı zamanda Ada üzerinde SİHA uçuşlarına izin vermektedir. Bu unsurlar, Türkiye açısından dikkatle takip edilen askeri gelişmelerdir.

5.3. Enerji Boyutu: Leviathan’dan Avrupa’ya Uzanan Hat ve Türkiye’nin Dışlanması

İsrail, GKRY üzerinden Avrupa’ya doğal gaz taşımayı hedefleyen EastMed projesini uzun süre stratejik bir seçenek olarak değerlendirmiştir. Ancak bu proje:

- Aşırı maliyetli (10 milyar dolar üzeri),
- Deniz tabanı jeolojisi açısından riskli,
- Politik olarak kısıtlı,

gibi dezavantajlar taşımaktadır. Bu nedenle ABD, 2022’de EastMed’e desteğini çekmiş; projenin ekonomik ve stratejik açıdan gerçekçi olmadığını açıklamıştır.

Burada kritik nokta şudur:

İsrail’in gazını Avrupa’ya en hızlı, en ucuz ve en güvenilir taşıyacak ülke Türkiye’dir.

Bu durum, GKRY–İsrail yakınlaşmasına rağmen Türkiye’yi jeopolitik olarak vazgeçilmez kılar.

5.4. Yunanistan’ın Bu Yakınlaşmadaki Rolü: “Üçlü Mini İttifak”

İsrail–GKRY ilişkisi, Yunanistan’ı da içine alan üçlü bir güvenlik mimarisine dönüşmüş durumdadır. Bu üçlü yapı:

- Türkiye’nin MEB (Deniz Yetki Alanı) iddialarına karşı bir dengeleme aracı olarak,
- AB tarafından politik olarak desteklenen bir askeri iş birliği hattı olarak,
- ABD’nin bölgesel çıkarlarına uyumlu bir “mini koalisyon” olarak şekillenmektedir.

Ancak Yunanistan’ın bu yapıda abartılı bir rol algısına sahip olması, bölgesel gerçeklik açısından yanlıştır. Çünkü:

- İsrail, Yunanistan’ı askeri garantör olarak değil, taktik bir ortak olarak görür,
- GKRY ise İsrail açısından stratejik değil, “yarı-fonksiyonel” bir ortaktır,
- Üçlü yapı Türkiye’nin askeri kapasitesiyle rekabet edemez.

Dolayısıyla bu blok, Türkiye’ye karşı bir “askeri denge” yaratmamaktadır.

5.5. Türkiye Açısından Tehdit mi, Fırsat mı? Çifte Gerçeklik Analizi

İsrail–GKRY yakınlaşması ilk bakışta Türkiye’ye karşı bir tehdit gibi görünse de, aslında iki yönlü bir gerçeklik doğurmuştur:

TEHDİT BOYUTU

- GKRY’nin İsrail desteği ile bölgesel statüsünü abartma girişimi,
- Ada çevresinde artan istihbarat faaliyetleri,
- Yunanistan’ın bu iş birliğini Türkiye’ye karşı politik kaldıraç olarak kullanması,
- Türkiye’nin Mavi Vatan stratejisinin daha fazla hedef hâline getirilmesi.

FIRSAT BOYUTU

- Türkiye–İsrail ilişkilerinin ekonomik ve enerji temelinde yeniden inşa edilebilmesi,
- EastMed’in sürdürülemezliğinin Türkiye’nin rolünü güçlendirmesi,
- İsrail’in uzun vadeli güvenlik çıkarlarının Türkiye ile kesişmesi,
- GKRY’nin İsrail’e olan bağımlılığının bölgesel çıkar dengeleri açısından kırılabilirlik yaratması.

Bu nedenle Türkiye, bu yakınlaşmayı tamamen bir tehdit olarak değil, **kontrol edilebilir bir jeopolitik rekabet alanı** olarak değerlendirmektedir.

5.6. Yakınlaşmanın Sürdürülebilirliği ve İçsel Çatışmalar

İsrail–GKRY yakınlaşmasının uzun vadede sürdürülebilirliği hakkında ciddi soru işaretleri bulunmaktadır. Bunlar:

(1) İsrail’in Türkiye’ye İhtiyacı

Enerji, ticaret, askeri koordinasyon ve bölgesel güvenlik açısından İsrail’in Türkiye’siz bir Doğu Akdeniz stratejisi kurması mümkün değildir.

(2) GKRY’nin Askerî Kapasite Sorunu

GKRY, askeri olarak sınırlı bir kapasiteye sahiptir; İsrail’in bölgesel güvenlik gereksinimlerini karşılayacak yapısal güce sahip değildir.

(3) ABD ve AB’nin Değişken Tutumu

Washington’ın politikası Ankara’yı dışlamaya değil, dengelemeye yöneliktir. Brüksel ise enerji güvenliği nedeniyle Türkiye ile iş birliği yapmak zorundadır.

Dolayısıyla İsrail–GKRY yakınlaşması, kısa vadeli bir jeopolitik araç olup uzun vadede bölgesel bir güvenlik mimarisi kuracak güçte değildir.

5.7. Sonuç: İsrail–GKRY Yakınlaşması Bölgeyi Sertleştiriyor, Ancak Güç Dengesini Değiştirmiyor

İsrail ve GKRY arasındaki askeri-enerji iş birliği bölgedeki tansiyonu artırsa da, Doğu Akdeniz’deki güç dengesini Türkiye’nin aleyhine kalıcı bir şekilde değiştirme potansiyeline sahip değildir. Türkiye’nin jeopolitik ağırlığı, askeri kapasitesi, enerji geçiş koridorundaki benzersiz rolü ve bölgesel diplomasi hamleleri dikkate alındığında:

İsrail–GKRY hattı, Türkiye’nin bölgedeki belirleyici aktör konumunu ortadan kaldırmaz; ancak yönetilmesi gereken stratejik bir rekabet alanı yaratır.

Bu nedenle Türkiye açısından sorun, düşmanlık değil; stratejik akılla yönetilmesi gereken bir *jeopolitik oyun alanıdır*.

BÖLÜM 6 — AVRUPA BİRLİĞİ’NİN TUTUMU, ÇİFTE STANDARTLARI VE BÖLGESEL STRATEJİK KÖRLÜK

Avrupa Birliği (AB), Doğu Akdeniz’deki gelişmeleri uzun yıllardır “normatif dış politika” ilkeleri çerçevesinde değerlendirdiğini iddia etse de, pratikte özellikle Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) karşısında açık bir yanlılık göstermektedir. Bu yanlılık, AB’nin kendi iç bütünlüğü ve stratejik hedefleri açısından hem çelişkili hem de sürdürülemez bir yapı ortaya koymaktadır. Birliğin bölgeye yönelik politikalarında görülen tutarsızlıklar, Türkiye ile ilişkilerde derin bir güven krizi yaratmakta ve Doğu Akdeniz’deki tansiyonun düşürülmesini zorlaştırmaktadır. Bu bölüm, AB’nin Doğu Akdeniz politikasının iç dinamiklerini ve jeopolitik sonuçlarını analiz etmektedir.

6.1. AB’nin Yanlı Tutumunun Temel Nedenleri

AB’nin Yunanistan ve GKRY lehine konumlanması, ilk bakışta dayanışma (solidarity) ilkesine bağlansa da, aslında üç katmanlı bir nedensellik barındırır:

(1) AB’nin Kurumsal Yapısındaki Blokaj Mekanizmaları

AB karar alma süreçlerinde Yunanistan ve GKRY’nin “veto gücü” Birliği Türkiye’ye karşı tutum almaya zorlamaktadır. Dış politika kararları oy birliği gerektirdiğinden:

- GKRY, Türkiye ile ilişkili her konuyu bloke edebilmekte,
- Yunanistan, AB’nin düşünsel yönelimini millî çıkarlarına göre şekillendirebilmektedir.

Bu nedenle Avrupa Birliği, *de facto* olarak Atina ve Lefkoşa’nın dış politika rehinesi hâline gelmiştir.

(2) “Hristiyan Kulübü” Algısının Tarihsel Mirası

Her ne kadar AB kendisini seküler ve liberal bir yapı olarak sunsa da, Türkiye’nin üyeliği tartışıldığı dönemlerde ortaya çıkan ideolojik dirençler, Birliğin Türkiye’ye karşı yapısal önyargısını göstermektedir. Bu önyargı, GKRY ve Yunanistan’a yönelik otomatik dayanışmayı pekiştirmektedir.

(3) Enerji Krizi ve Kırılgan Jeopolitik Bağımlılık

Rusya-Ukrayna Savaşı sonrası AB, enerji kaynaklarını çeşitlendirmek zorunda kalmıştır. Bu kırılgan dönem, GKRY ve Yunanistan’ın AB üzerinde siyasi baskı kurmasını kolaylaştırmıştır. Brüksel, Ankara’yı karşısına almadan politika geliştiremezken, Atina ve Lefkoşa’nın beklentilerini de görmezden gelememektedir.

6.2. AB’nin Çifte Standardı: Uluslararası Hukuk Retoriği ve Pratikteki Selektif Yaklaşım

AB, uluslararası hukuk vurgusunu çok sık kullanmasına rağmen, Doğu Akdeniz bağlamında bu ilkeleri selektif biçimde uygulamaktadır.

Örneğin:

- **Adaların silahsızlandırılması** konusundaki açık ihlaller görmezden gelinir,
- Yunanistan’ın uluslararası hukuka aykırı söylemleri eleştirilmez,
- GKRY’nin MEB ilanı ve tek taraflı enerji faaliyetleri desteklenir,
- Türkiye’nin haklı itirazları “agresif davranış” olarak etiketlenir.

Bu durum, AB’nin uluslararası toplumdaki normatif meşruiyet iddiasını zedelemekte; Birliğin çifte standartlı bir aktör olarak algılanmasına yol açmaktadır.

Büyük Çelişki:

AB, Ukrayna Savaşı’nda “toprak bütünlüğü”, “egemenlik ihlali”, “uluslararası hukukun üstünlüğü” gibi kavramları savunurken, aynı ilkeleri Ege ve Doğu Akdeniz söz konusu olduğunda Yunanistan ve GKRY lehine tamamen esnetmiştir.

Bu, Birliğin stratejik tutarsızlığının en görünür örneğidir.

6.3. AB’nin Türkiye’ye Bakışındaki Güvenlik Yanılsaması

AB, Türkiye’yi uzun süre:

- “Sorunlu ortak”,
- “Zorlayıcı müzakere ortağı”,
- “Kısıtlanması gereken jeopolitik güç”

olarak değerlendirmiştir. Oysa mevcut jeopolitik koşullar, bu yaklaşımın sürdürülemez olduğunu göstermektedir.

Gerçeklik Şudur:

Türkiye, Avrupa güvenliğinin güney-doğu hattında vazgeçilmez bir aktördür.

- Göç yönetimi,
- Terörle mücadele,
- Enerji koridorları,
- NATO'nun güney kanadı,
- Karadeniz–Kafkasya dengesi

gibi alanlarda AB'nin Türkiye'ye ihtiyaç duymaması mümkün değildir. AB'nin Yunanistan'a koşulsuz destek verirken Türkiye ile gerilim yaşaması, **Avrupa güvenliği için stratejik körlük** niteliğindedir.

6.4. Yunanistan ve GKRY'nin AB İçindeki Politikayı "Rehine Alması"

Yunanistan ve GKRY, AB içinde “küçük ama kritik veto gücüne” sahip aktörlerdir. Bu durum onlara, Birliğin dış politikasını kendi millî ajandaları doğrultusunda yönlendirme kapasitesi vermektedir.

Bu mekanizma şu şekilde işler:

- Türkiye ile ilgili herhangi bir konuda AB içinde uyum sağlanmak istendiğinde,
- Yunanistan veya GKRY, kendi çıkarlarına uygun olmayan her kararı veto eder,
- AB'nin bütün dış politika kapasitesi kilitlenir,
- Brüksel, Atina'nın politik önceliklerini Avrupa'nın ortak tutumu gibi sunmak zorunda kalır.

Sonuç olarak AB, Doğu Akdeniz'de **pasif, edilgen ve çelişkili** bir aktör hâline gelmiştir.

6.5. Enerji Boyutunda AB'nin Türkiye'ye Bağımlılığı

AB enerji arz güvenliğini sağlamak için Rusya dışında yeni kaynaklar aramakta; TANAP ve TürkAkım gibi projeler bu bağlamda kritik öneme sahiptir. Ayrıca Hazar ve Orta Doğu kaynaklarının Avrupa'ya taşınması için Türkiye:

- Coğrafi olarak tek geçiş yolu,
- Politik açıdan en öngörülebilir güzergâh,
- Ekonomik açıdan en düşük maliyetli rotadır.

Bu nedenle AB'nin “Türkiye'yi dışlayan bir Doğu Akdeniz politikası” geliştirmesi teknik olarak imkânsızdır.

Burada çarpıcı olan şudur:

AB, enerji konusunda Türkiye’ye muhtaçken, politik retorikte Türkiye’yi “gerilim kaynağı” olarak sunmaktadır.

Bu, stratejik körlüğün açık göstergesidir.

6.6. AB’nin Yunanistan’a Verdiği Koşulsuz Desteğin Türkiye–AB İlişkilerine Etkisi

Bu koşulsuz destek, üç kritik sonuç doğurmaktadır:

(1) Güven Erozyonu

Türkiye’de, AB’nin tarafsız bir aktör olma iddiası artık inandırıcı değildir.

(2) NATO–AB Uyumunun Bozulması

AB’nin Yunanistan taraflı tutumu, NATO’nun güney kanadında uyumsuzluk yaratmaktadır.

(3) Türkiye’nin Çok Eksenli Politikaya Yönelmesi

Türkiye, AB’nin güvenilmezliğini görerek:

- Rusya ile stratejik denge,
- Azerbaycan ve Türk Devletleri Teşkilatı,
- Katar ve Körfez ülkeleri,
- Afrika açılımı,

gibi alanlarda yeni eksenler geliştirmektedir.

6.7. AB Açısından Tehlike: Türkiye’yi Kaybetmek Avrupa Güvenliğini Kaybetmektir

AB’nin Yunanistan merkezli politikası kısa vadede politik dayanışma sağlayabilir; ancak uzun vadede Avrupa güvenliği için büyük risk yaratmaktadır.

Eğer AB:

- Türkiye’yi dışlamaya devam eder,
- GKRY ve Yunanistan’ın politik önceliklerini otomatik olarak benimser,
- Doğu Akdeniz’de Türkiye karşıtı blokları desteklerse,

Avrupa:

- Göç yönetiminde zayıflar,
- Enerji güvenliğinde kırılgan hâle gelir,
- NATO içindeki Türkiye uyumunu kaybeder,

- Balkanlar ve Orta Doğu’da nüfuz kaybeder.

Bu nedenle AB’nin mevcut politikasının sürdürülebilirliği yoktur.

6.8. Sonuç: AB’nin Doğu Akdeniz Politikası Normatif Kimliğiyle Çelişmekte ve Bölge İstikrarını Tehdit Etmektedir

AB’nin Doğu Akdeniz politikasının temel özellikleri şunlardır:

- Stratejik gerçeklikten kopuk,
- Yunanistan ve GKRY’nin rehinesi olmuş,
- Enerji bağımlılığını göremeyen,
- Uluslararası hukuku selektif uygulayan,
- Türkiye’nin bölgedeki belirleyici rolünü hesaba katmayan,
- Avrupa güvenliğine zarar veren,

çelişkili bir yaklaşımdır.

Bu tablo, AB’nin Doğu Akdeniz’de kriz üreten bir aktöre dönüşmesine yol açmaktadır.

BÖLÜM 7 — DOĞU AKDENİZ’DE YENİ GÜÇ MİMARİSİNİN BÜTÜNCÜL ANALİZİ VE TÜRKİYE’NİN STRATEJİK SEÇENEKLERİ

Doğu Akdeniz, 21. yüzyılın en yoğun jeopolitik rekabet alanlarından biri haline gelmiştir. Bölge artık yalnızca kıyıdaş ülkelerin değil, ABD, Rusya, AB, Çin ve bölgesel orta güçlerin (İsrail, Mısır, Türkiye) kesişen çıkarlarının sahnesidir. Bu nedenle ortaya çıkan güvenlik mimarisi, klasik devletlerarası ihtilaflardan çok daha karmaşık, çok katmanlı ve çok aktörlü bir yapıya sahiptir. Türkiye, bu mimarinin merkezinde yer almakta; askeri kapasitesi, enerji koridorları üzerindeki kilit rolü, NATO içindeki ağırlığı ve coğrafi konumu nedeniyle bölgesel güç dengesinin en kritik belirleyicisi konumundadır.

Bu bölüm, Doğu Akdeniz’deki yeni güç mimarisini bütüncül bir perspektifle analiz etmekte ve Türkiye’nin stratejik seçeneklerini, uluslararası hukuk, askeri caydırıcılık, enerji politikası ve diplomatik manevra alanı çerçevesinde değerlendirmektedir.

7.1. Doğu Akdeniz’de Çok Katmanlı Rekabet Yapısı

Günümüzde Doğu Akdeniz’de rekabet dört temel katman üzerinde yoğunlaşmaktadır:

(1) Enerji ve Deniz Yetki Alanları

Doğal gaz sahalarının keşfi, deniz yetki alanlarını teknik bir tartışma olmaktan çıkarmış; jeopolitik bir sorun hâline getirmiştir.

(2) Askeri Yığılmaklanma ve Tatbikatlar

ABD, Fransa, İsrail, Yunanistan ve GKRY hattında artan askeri varlık, bölgede yeni güvenlik blokları yaratmıştır.

(3) Diplomatik Müttefiklik ve Siyasal İttifaklar

ABD, AB, İsrail ve Yunanistan'ın oluşturduğu stratejik yakınlaşmalar, Türkiye'nin hareket alanını hedef almaktadır.

(4) Medya, Kamu Diplomasisi ve Psikolojik Operasyonlar

Yunanistan'ın propagandist yaklaşımları, AB kurumları ve Amerikan medyası aracılığıyla Türkiye'yi haksız gösterme çabası, rekabetin “algı savaşları” boyutunu ortaya koymaktadır.

Bu yapı, Türkiye'yi hem güç kullanımını dengelemeye hem de diplomatik manevra alanını genişletmeye zorlamaktadır.

7.2. Türkiye'nin Stratejik Avantajları: Jeopolitik Ağırlığın Merkezinde Bir Güç

Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki konumu, birçok ülkenin sahip olmadığı yapısal avantajlar barındırmaktadır. Bu avantajlar, hem askeri hem ekonomik hem de diplomatik boyutlarda derinlik kazanmaktadır.

(1) Askerî Caydırıcılık Kapasitesi

Türkiye, Doğu Akdeniz'de:

- En büyük deniz kuvvetlerinden birine,
- Gelişmiş SİHA doktrinine,
- Hava savunma ve elektronik harp kabiliyetine,
- Akdeniz ve Ege'de sürekli devriye gücüne

sahiptir. Bu durum, Yunanistan ve GKRY'nin kurduğu askeri ittifakların Türkiye karşısında caydırıcılık yaratmasını imkânsız kılar.

(2) Enerji Koridorlarında Vazgeçilmez Güzergâh

Avrupa'ya giden enerji hatlarının %70'e yakını Türkiye üzerinden geçmektedir. Bu nedenle:

- İsrail gazının,
- Azerbaycan gazının,
- Hazar ve Orta Doğu kaynaklarının,
- Türkmen gazının

Türkiye'siz Avrupa'ya ulaşması ekonomik ve teknik olarak mümkün değildir.

Bu gerçeklik, Türkiye’yi enerji diplomasisinde “zorunlu ortak” konumuna taşımaktadır.

(3) Diplomatik Esneklik ve Çok Eksenli Dış Politika

Türkiye, son 10 yılda uyguladığı çok eksenli dış politika sayesinde:

- Rusya ile stratejik diyalog,
- İsrail ile kontrollü normalleşme,
- Katar ve Körfez ülkeleri ile yakın ilişkiler,
- Afrika’da artan diplomatik varlık,
- Türk Devletleri Teşkilatı’nın güçlendirilmesi

gibi alanlarda manevra kabiliyetini artırmıştır.

Bu çok eksenli siyaset, Türkiye’nin tek bir blok tarafından sınırlandırılmasını önlemektedir.

(4) Coğrafi Hakikat: Bölgenin Ana Kilidi Türkiye’dir

Doğu Akdeniz’de:

- Kıbrıs’a en yakın büyük devlet,
- Enerji yollarının doğal merkezi,
- NATO’nun en büyük ikinci askeri gücü,
- Karadeniz–Akdeniz bağlantısının kontrol noktası

Türkiye’dir. Bu nedenle hiçbir bölgesel mimari Türkiye dışlanarak kalıcı hâle getirilemez.

7.3. Yunanistan ve GKRY’nin Stratejik Yanılsamaları

Yunanistan ve GKRY’nin mevcut politikaları üç yanıltıcı varsayıma dayanmaktadır:

(1) ABD ve AB’nin Koşulsuz Desteği Devam Eder

Oysa ABD’nin stratejik öncelikleri değişkendir; AB ise enerji güvenliği nedeniyle Türkiye’ye bağımlıdır.

(2) İsrail ile Yakınlaşma Türkiye’yi Tecrit Eder

Bu yanılgı, İsrail’in uzun vadeli çıkarlarının Türkiye ile kesiştiğini göz ardı etmektedir.

(3) Askeri Yığınaklanma Türkiye’yi Geri Adım Attırır

Sahadaki askeri gerçeklik bunun tam tersini göstermektedir.

Bu nedenle Yunanistan ve GKRY’nin stratejileri sürdürülebilir değildir.

7.4. ABD'nin Denge Politikası ve Türkiye'nin Rolü

ABD, Doğu Akdeniz'de tam bir denge politikası izlemektedir. Washington:

- Türkiye'yi tamamen kaybetmek istememekte,
- Yunanistan'ı Rusya'ya karşı stratejik lojistik üs olarak kullanmakta,
- İsrail'i bölgesel güvenlik taşıeronu olarak görmekte,
- AB ile uyumlu görünmek istemektedir.

Bu nedenle ABD'nin Yunanistan'a verdiği destek hiçbir zaman Türkiye'yi dışlama seviyesine çıkmamıştır ve çıkması da beklenmemelidir.

7.5. Türkiye İçin Stratejik Seçenekler

Bölgesel ve küresel rekabet alanları dikkate alındığında Türkiye'nin önünde üç ana stratejik seçenek bulunmaktadır:

Strateji 1: Hukuki ve Diplomatik Baskıyı Artırma

- Yunanistan'ın adaları silahlandırma ihlallerini BM ve NATO nezdinde gündemde tutmak,
- Paris ve Lozan antlaşmalarının ihlalini uluslararası topluma duyurmak,
- Deniz yetki alanlarının uluslararası hukuk çerçevesinde yeniden tanımlanması için diplomatik girişimler yürütmek.

Bu strateji, Türkiye'ye “normatif üstünlük” sağlar.

Strateji 2: Askeri Caydırıcılığı Güçlendirme

- Doğu Akdeniz'de sürekli ve yüksek görünürlükte askeri varlık,
- Mavi Vatan devriyelerinin artırılması,
- Kıbrıs çevresinde insansız sistemlerle gözetleme kapasitesinin genişletilmesi,
- Donanmanın modernizasyon projelerinin hızlandırılması.

Bu strateji, “sahadaki gerçekliği” Türkiye lehine güçlendirir.

Strateji 3: Enerji Merkezli Bölgesel Diplomasi

Türkiye, İsrail–Türkiye enerji hattını yeniden gündeme getirerek:

- İsrail'in GKRY bağımlılığını kırabilir,
- Avrupa'nın Türkiye'ye bağımlılığını artırabilir,
- GKRY'nin enerji kozunu zayıflatabilir.

Enerji diplomasisi Türkiye'nin elindeki en güçlü jeopolitik anahtarlardan biridir.

7.6. Bütünsel Değerlendirme: Doğu Akdeniz'in Geleceği Türkiye'siz Yazılamaz

Uluslararası aktörlerin hiçbiri, Doğu Akdeniz'de Türkiye'yi dışlayan bir düzen kuramaz. Türkiye:

- Askerî caydırıcılıkta
- Enerji güvenliğinde
- Deniz yetki alanlarında
- NATO içi dengelerde
- Küresel diplomatik manevrada

belirleyici bir güçtür. Bu nedenle Doğu Akdeniz'in yeni güç mimarisi, Türkiye merkezli olmak zorundadır.

SONUÇ — Doğu Akdeniz'de Güç ve Hukukun Kesişiminde Türkiye'nin Vazgeçilmez Konumu

Doğu Akdeniz, 21. yüzyılda küresel güç rekabetlerinin yoğunlaştığı en kritik coğrafi alanlardan biri hâline gelmiştir. Bölgedeki gelişmeler yalnızca kıyıdaş devletler arasında bir anlaşmazlık değil; uluslararası hukuk, enerji güvenliği, askeri yığılma ve büyük güç siyasetinin birbirine dolandığı çok katmanlı bir jeopolitik denklem oluşturmuştur. Bu denklemde Türkiye, hem yapısal hem tarihsel hem de stratejik nedenlerle merkezî bir konuma sahiptir. Bu çalışmanın ortaya koyduğu temel gerçek şudur:

Doğu Akdeniz'de kalıcı, meşru ve sürdürülebilir bir düzen Türkiye'siz kurulamaz.

Bu sonuç, Yunanistan'ın agresif söylemleri, GKRY–İsrail yaklaşması, ABD'nin değişen stratejik öncelikleri ve AB'nin çifte standartlı politikaları dikkate alındığında daha da belirgin hâle gelmektedir.

1. Uluslararası Hukuk Açısından: Türkiye'nin Pozisyonu En Güçlü Olandır

Lozan ve Paris antlaşmalarının açık hükümleri, Yunanistan'ın adaları silahlandırmasının **kesintisiz ve ağır bir ihlal** olduğunu göstermektedir. Bu ihlal yalnızca Türkiye'nin güvenliğine değil, uluslararası toplumun barış düzenine karşı işlenmektedir. Yunanistan'ın “defansif silahlandırma” söylemi hukuki zeminden tamamen yoksundur.

Bu nedenle Türkiye, uluslararası hukuk düzleminde:

- En meşru konumda olan,
- En güçlü argümanlara sahip devlet pozisyonundadır.

2. Jeopolitik Gerçeklik: Türkiye'nin Caydırıcılığı Bölgesel Statükonun Belirleyicisidir

Sahadaki askeri kapasite farkı, açık şekilde Türkiye lehinedir. Yunanistan'ın zaman zaman ABD ve AB desteğine yaslanarak geliştirdiği sert söylemler, askeri gerçeklikle bağdaşmamaktadır. Türkiye'nin:

- Mavi Vatan konsepti,
- SİHA gücü,
- Deniz kuvvetlerinin modernizasyonu,
- Akdeniz'deki ileri gözetleme kapasitesi

bölgedeki caydırıcılık sisteminin temelini oluşturmaktadır. Bu caydırıcılık, **statüko koruyucu bir güç** yaratmaktadır.

3. ABD ve İsrail Faktörü: Türkiye'nin Dışlandığı Bir Belediye Asla Kurulamaz

ABD'nin Dedeoğlu üzerinden yürüttüğü askeri lojistik faaliyetler, Yunanistan'ı geçici olarak teşvik etse de Washington'ın uzun vadeli çıkarları Türkiye ile çelişmez. Trump'ın sert dili bile ABD'nin Türkiye'yi dışlama niyeti taşımadığını, yalnızca pazarlık gücünü yükseltmek istediğini göstermektedir.

İsrail-GKRY yakınlaşması ise:

- Türkiye'yi tecrit etmeye yönelik stratejik kapasiteye sahip değildir,
- Enerji projelerinde Türkiye'nin yerini dolduramaz,
- Bölgesel güvenlikte sınırlı bir iş birliği hattı sunar.

Enerji, ticaret ve askeri riskler dikkate alındığında, İsrail'in Türkiye ile kalıcı bir ekonomik ve güvenlik diyalogu kurmak zorunda olduğu açıktır.

4. Avrupa Birliği'nin Çifte Standardı: Kendi Güvenliğini Tehlikeye Atan Stratejik Körlük

AB, Yunanistan ve GKRY'nin politikalarını “otomatik olarak” benimseyen bir refleksle hareket etmekte; uluslararası hukuku selektif biçimde uygulamaktadır. Bu yaklaşım, AB'nin normatif aktör kimliğini zayıflatmakta ve Türkiye ile ilişkileri yapısal olarak zedelemektedir.

Ancak AB için tehlike daha büyüktür:

Türkiye'yi dışlayan bir Doğu Akdeniz stratejisi, Avrupa'nın enerji güvenliği ve savunma mimarisi için intihar niteliğindedir.

Bu nedenle AB'nin mevcut politikaları sürdürülebilir değildir.

5. Türkiye İçin Sonuç: Stratejik Sabır + Hukuki Üstünlük + Askerî Caydırıcılık

Bu makalede yapılan bütüncül analiz, Türkiye için üç temel stratejik ihtiyacı ortaya koymaktadır:

(1) Hukuki Çerçeveyi Sürekli Canlı Tutmak

Adaların silahsızlandırılması rejimi ve deniz yetki alanları konusunda uluslararası toplumu bilgilendirmek, diplomatik baskıyı artırmak.

(2) Askerî Caydırıcılığı Yüksek Görünürlükte Sürdürmek

Doğu Akdeniz’de sürekli varlık göstermek, donanma-modernizasyon projelerini hızlandırmak, SİHA–deniz entegrasyonunu derinleştirmek.

(3) Enerji Diplomasisini Stratejik Kaldıraç Olarak Kullanmak

İsrail, Mısır, Libya ve AB ile enerji iş birliğini Türkiye merkezli yeniden şekillendirmek.

Bu üç unsur birlikte uygulandığında:

Türkiye Doğu Akdeniz’de yalnızca haklarını koruyan değil, düzen kuran bir aktör hâline gelir.

6. Son Söz: Doğu Akdeniz’de Oyun Tahtasını Belirleyecek Olan Türkiye’nin Stratejik Akıl Gücüdür

Bugün Doğu Akdeniz’de yaşanan gerilim, yüzeyde bir Türkiye–Yunanistan krizi gibi görünse de özünde bir **jeopolitik yeniden konumlanma mücadelesidir**. Bu mücadelede:

- ABD’nin denge siyaseti,
- İsrail’in enerji ve güvenlik hesapları,
- AB’nin çelişkili tutumu,
- Rusya ve Çin’in dolaylı etkileri

bir araya gelerek çok katmanlı bir stratejik evren oluşturmaktadır.

Bu evrende en istikrarlı, en güçlü ve en kalıcı aktör Türkiye’dir.

Bu nedenle:

Doğu Akdeniz’in hukuku Türkiye’nin argümanlarından,Doğu Akdeniz’in dengesi Türkiye’nin caydırıcılığından,Doğu Akdeniz’in geleceği Türkiye’nin stratejik aklından geçmektedir.

KAYNAKÇA

- Aksu, F.** (2022). *Aegean Disputes and International Law*. Turkish Review of International Law, 28(2).
- Aras, B.** (2021). *Turkey's regional strategy and the balance of power in the EastMed*. Insight Turkey.
- Associated Press.** (2024). *Aegean tensions rise as Greek officials issue warnings over maritime routes*.
- Bolton, J.** (2020). *The Room Where It Happened: A White House Memoir*. Simon & Schuster.
- Brownlie, I.** (2008). *Principles of Public International Law*. Oxford University Press.
- Cassese, A.** (2005). *International Law* (2nd ed.). Oxford University Press.
- Charney, J., & Alexander, L.** (Eds.). (1993). *International Maritime Boundaries* (Vols. 1–6). Martinus Nijhoff.
- Cyprus Mail.** (2021). *Israel-Cyprus-Greece trilateral meetings on security cooperation*.
- Demiryol, T.** (2020). *Crisis in the Eastern Mediterranean*. Mediterranean Politics.
- Dixon, M.** (2013). *Textbook on International Law* (7th ed.). Oxford University Press.
- Ekathimerini.** (2024). *Athens: "Türkiye gerginliği artırırsa Ege'de bazı koridorları kapatabiliriz."*
- European Commission.** (2020–2023). *Turkey Reports*. <https://ec.europa.eu>
- European Council on Foreign Relations (ECFR).** (2021). *Europe's Eastern Mediterranean dilemma*.
- European Parliament.** (2020). *Maritime delimitation in the Eastern Mediterranean*.
- Haaretz.** (2021). *Israel expands intelligence cooperation with Cyprus and Greece*.
- Heraclides, A.** (2010). *The Greek-Turkish Conflict in the Aegean*. Palgrave Macmillan.
- Institute for National Security Studies (INSS).** (2022). *Israel's Strategic Outlook in the Mediterranean*.
- International Law Commission.** (2001). *Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts*. United Nations.
- Kathimerini.** (2024). *Greek Defence Ministry escalates rhetoric on Aegean navigation disputes*.

Kaim, M. (2021). *NATO's Southern Flank and the Eastern Mediterranean*. German Institute for International and Security Affairs.

Karagiannis, E. (2018). *Greek security perceptions in the Aegean*. Mediterranean Quarterly.

Kirişci, K., & Toygür, I. (2020). *Turkey, Europe, and the Eastern Mediterranean: Charting a way forward*. Brookings Institution.

Kohen, M. G. (2006). *Island Disputes and Maritime Regime*. Cambridge University Press.

Kostopoulos, T. (2019). *The Eastern Mediterranean Energy Geopolitics*. ELIAMEP.

Lozan Barış Antlaşması. (1923). Republic of Türkiye Archives.

Mearsheimer, J. (2001). *The Tragedy of Great Power Politics*. W.W. Norton.

Millî Savunma Bakanlığı (Türkiye). (2022–2024). *Ege ve Akdeniz Güvenlik Politikaları Raporları*.

Özdemir, H. (2021). *Turkey's Blue Homeland Doctrine and Eastern Mediterranean Energy Politics*. Journal of Balkan and Near Eastern Studies, 23(3).

Oppenheim, L. (2012). *International Law: A Treatise*. Oxford University Press.

Paris Barış Antlaşması. (1947). United Nations Treaty Collection.

Politico Europe. (2024). *EU watches nervously as Greece and Turkey exchange sharp warnings over Aegean Sea*.

Reuters. (2024). *Greek officials warn Turkey amid rising Aegean tensions; "Athens could restrict navigational corridors if provoked."*

Shaw, M. N. (2017). *International Law* (8th ed.). Cambridge University Press.

Stein, A. (2020). *Israel's new strategic environment in the EastMed*. Middle East Institute.

T.C. Dışişleri Bakanlığı. (2020–2024). *Doğu Akdeniz ve Ege Basın Açıklamaları*. <https://www.mfa.gov.tr>

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı. (2022–2024). *Deniz Yetki Alanları ve Uluslararası Hukuk Belgeleri*.

UNCLOS – United Nations Convention on the Law of the Sea. (1982). United Nations Treaty Series.

United Nations. (1945). *Charter of the United Nations*. <https://www.un.org>

Yüksel, M. (2022). *Demilitarization of Eastern Aegean Islands under International Law*. Uluslararası Hukuk Dergisi.